

CHE3	Kvalita života a zdravie
CHE3 X. 1	Alkaloidy

- dusíkaté organické látky zásaditej povahy, ktoré už v malých množstvách majú výrazný biologický účinok na organizmus
- deriváty heterocyklických zlúčenín (*dusík viazaný v cykle- napr. pyrol, pyrolidín, pyridín, piperidín*)

Zdroje:

- Nevyskytujú sa voľne, ale vo forme soli karboxylových kyselín

V rastlinách	V hubách
makovité, iskerníkovité, ľuľkovité, ľaliovité v ich mladých častiach ako produkty sekundárneho metabolizmu AMK	produkty metabolizmu

- *Obsah alkaloidov závisí od vegetačného stupňa rastliny a kvality prostredia*

Vlastnosti alkaloidov

- Viazané na karboxylové kyseliny (kvôli zásaditosti)
- Tuhé, kryštalické, opticky aktívne, málo rozpustné vo vode (iba ako soli), horká chuť
- Väčšinou prudko jedovaté, narkotické účinky, návykové
- Farmakologické účinky na živočíchy (*závislosť až smrť*)
- Prísne kontrolované kvôli nebezpečenstvu návyku a predávkovania, podlieha špeciálnej evidencii, zneužívanie trestané podľa zákona

Rozdelenie alkaloidov

heterocyklus	typ alkaloidu	názov alkaloidu	účinek
Chinolín a izochinolín (z makovitých, alebo synteticky)	Ópiové alkaloidy (opiáty)	ópium	Surová zmes opiátov- tlmenie bolesti, navodenie letargického slastného stavu, následne ťažká úzkosť, depresia Závislosť- obzvlášť vysoká (<i>strata fyzickej výkonnosti, záchvat úzkosti, strata vôle, poruchy pamäte</i>), veľké riziko predávkovania
		morfín	ópiový alkaloid- stíšenie bolesti, tlmenie CNS, ospalosť, zúženie zreníc
		kodeín	Ópiový alkaloid, výroba z morfínu- liek proti kašľu
		heroín	Derivát morfínu- silnejší účinok, záchvaty agresie voči sebe a iným, riziko šírenia hepatitídy a HIV
		papaverín	spazmolytikum (<i>uvoľnenie kŕčov v lekárstve</i>)
		chinín	antimalarikum(<i>zníženie horúčky</i>)
Tropán (z ľuľkovitých)	Tropánové alkaloidy	atropín	spazmolytikum- stíšenie kŕčov pri obličkových a žlčníkových kolikách, očné lekárstvo (<i>rozširuje zrenice</i>)
		kokaín	Účinok- zvýšenie tepovej frekvencie, tlaku,

			zncitlivenie Následky- infarkt, porážka, poruchy plodu v tehotenstve závislosť- potreba zvyšovania dávky, úzkosť, poruchy spánku, precitlivelosť na zvuky, prederavenie nosovej priehradky, psychické poruchy, poruchy osobnosti až samovražda Krak - najnebezpečnejšia forma kokaínu (<i>zlyhanie srdca úplným vyčerpaním organizmu a dehydratácie</i>)
Indol (z námeľa- produktu huby kyaničky purpurovej)	Námeľové alkaloidy	LSD	Lysergid- derivát kyseliny lysergovej psychotropná látka (<i>halucinácie, optické ilúzie, nerozpoznávanie reality, paranoja, zážitky opustenia tela, flashback</i> - vplyv drogy dodatočne po požití, vedie k úrazom, nehodám, samovraždám)
Purín (z čajovníka, kakaovníka)	Iné alkaloidy	kofeín	V alkoholických nápojoch, liekoch proti bolesti zlepšenie vnímania, odstránenie pocitu únavy, ospalosti, stimulácia srdcovej činnosti, povzbudenie CNS, uvoľňuje priedušky, zrýchli metabolizmus, močopudný Predávkovanie - búšenie srdca, nespavosť, nervozita, úzkosť, podráždenie
		teofylín	liečba prieduškovej astmy- analeptikum (<i>riadene stimuluje UNS bez ovplyvnenia psychickej funkcie</i>)
		teobromín	Analeptikum a diuretikum a lieky na kašeľ, potravinárstvo- kakaové maslo a kakao, čokoláda(<i>toxická pre zvieratá</i>)
		nikotín	ničenie rastlinných škodcov, zvýšenie aktivity mozgu, tráviaceho traktu, karcinogénny, kardiovaskulárne ochorenia (<i>zrýchli srdcovú činnosť, zúženie ciev</i>), iné(<i>vred, chronické ochorenie DC</i>)
Pyridín (z listov tabaku)			
		chinín	Antimalarikum(<i>zníženie horúčky</i>)
		kurare	Šípový jed indiánov- extrémne jedovatý (ochrnutie svalov a DS pri plnom vedomí)
		strychnín	Jed na ničenie hlodacov

***Marihuana a hašiš**- účinná látka tetrahydrokanabinol patrí medzi terpény

Ochorenia spôsobené fajčením

nádorové	Pery, jazyk, močový mechúr, pľúca
kardiovaskulárne	Zvýšený cholesterol, tlak krvi, záťaž srdcového svalu, ateroskleróza, rozvoj ISCHS, 6x vyššie riziko infarktu a porážky
nenádorové	vredy, ochorenia TS a DS

Fajčenie v tehotenstve

- Nedokrvenie plodu
- 50% častejšie spontánne potraty
- Nižšia pôrodná hmotnosť novorodencov
- Častejší výskyt vrodených chýb
- U dojčených detí zvýšený výskyt astmy, 3x častejší syndróm náhleho úmrtia

Droga- látka, schopná pri vstupe do organizmu zmeniť jednu alebo viac jeho funkcií

- Spôsobujú fyzické a psychické zmeny
- Vplývajú na CNS
- Schopné vyvolať závislosť- toxikomániu

Drogová závislosť (toxikománia)

- Chronické ochorenie CNS, závislosť spôsobená opakovaným používaním alkaloidov
  1. **Fyzická-** organizmus začlení drogu do metabolizmu , vzostup tolerancie, neprítomnosť sa prejaví abstinenčnými príznakmi, postupne zvyšuje dávky, hrozí smrť
  2. **Psychická-** neovládateľná túžba po droge, použitie vyvoláva pocit uspokojenia, strata kontroly nad užívaním

Faktory toxikománie

1. Genetické predpoklady
2. Vplyv prostredia

Rozdelenie drog

A. nelegálne	B. legálne
manipulácia s nimi je v rozpore s legislatívou o návykových látkach, legislatíva zakazuje ich výrobu, distribúciu, predaj, skladovanie	spoločensky akceptovateľné verejne prístupné (od 18rokov), možná závislosť
<i>heroín, opium...</i>	<i>nikotín, kofeín, alkohol, lieky</i>